

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та публічного врядування

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної магістерської роботи

**на тему: «Публічне регулювання системи підтримки малого та
середнього бізнесу»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи ДСз-21м
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»

Гусарова Ірина Ігорівна

Керівник: Тихончук Л.Х.

Рецензент: заступник директора
департаменту економічного
розвитку і торгівлі Рівненської
облдержадміністрації

Яремчук І.І.

Рівне – 2024 року

Звіт подібності

метадані

Заголовок
ГУСАРОВА І.І._дипломна робота.docx

Автор
Гусарова Ірина Ігорівна

Науковий керівник / Експерт
Гусарова Ірина Ігорівна

підрозділ
National University of Water and Environmental Engineering

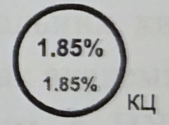
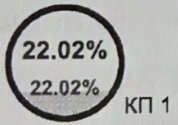
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	⌘	2
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	␣	0
Парафрази (SmartMarks)	a	327

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

19941
Кількість слів

154644
Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз		Колір тексту	
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/45106/2/GEJ_2024v87n2_Vasiuta_V-Current_problems_of_small_207-213.pdf	199	1.00 %
2	http://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2016/10/strategy_prm_new.pdf	160	0.80 %
3	Лідія КАРПЕНКО_Інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану.doc 2/16/2023 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	73	0.37 %
4	http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2020/2020_4/5.pdf	70	0.35 %

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту

Національного університету водного господарства та природокористування

ГУСАРОВОЇ Ірини Ігорівни на тему:

«ПУБЛІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ»

Представлена на рецензію магістерська робота відповідає затвердженій темі та виконана відповідно до завдання. Тематика роботи є актуальною, оскільки внесок суб'єктів малого та середнього підприємництва у забезпечення зайнятості населення та виробництво товарів, робіт, послуг є визначальним. Тому налагодження ефективної співпраці з бізнес-середовищем, впровадження сучасних форм підтримки малого та середнього підприємництва є одним із пріоритетів державної економічної політики. Особливого значення ці питання набули у період воєнного стану, оскільки саме малий та середній бізнес здатен оперативно адаптуватись до нових умов господарювання та забезпечити стабільне функціонування переважної більшості галузей економіки.

У магістерській роботі ГУСАРОВОЇ Ірини Ігорівни, яка складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, детально проаналізовано стан розвитку малого та середнього бізнесу в Україні та на Рівненщині, висвітлено особливості державної підтримки підприємництва (включаючи світовий досвід) та перспективи її удосконалення.

У першому розділі «Загальна характеристика публічної політики підтримки малого та середнього бізнесу» акцентовано увагу на змісті, завданнях та формах державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу, зокрема, фінансової.

Другий розділ «Аналіз публічного регулювання підтримки малого та середнього бізнесу – державний та регіональний аспект», серед іншого, містить дослідження впливу війни на бізнес-середовище, а також аналіз особливостей державної підтримки малого та середнього в умовах воєнного стану.

У третьому розділі «Вдосконалення публічного регулювання системи підтримки малого та середнього бізнесу» автор детально аналізує зарубіжний досвід державної підтримки малого та середнього підприємництва, висвітлює існуючі проблемні питання такої підтримки в Україні, аргументовано пропонує шляхи її вдосконалення, у тому числі за рахунок впровадження передових світових практик.

Робота містить якісний ілюстративний матеріал. Вона оформлена згідно загальноприйнятих вимог до написання наукових робіт.

Висновки, сформульовані у магістерській роботі, належним чином обґрунтовані і мають конкретне практичне значення для вдосконалення системи підтримки малого та середнього бізнесу.

Вважаю, що магістерська робота виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам і заслуговує оцінки «відмінно» (97 балів), а її автор, ГУСАРОВА Ірина Ігорівна, присвоєння кваліфікації «магістр з публічного управління та адміністрування».

Рецензент:

Заступник директора департаменту

економічного розвитку і торгівлі

Рівненської облдержадміністрації

Іван ЯРЕМЧУК

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	10
1.1. Теоретичні засади публічної політики розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.....	10
1.2. Зміст і завдання державної підтримки розвитку малого і середнього підприємництва.....	20
1.3. Державні програми фінансової підтримки розвитку малого і середнього бізнесу які інструменти підтримки суб'єктів підприємництва.....	26
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ – ДЕРЖАВНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	37
2.1. Аналіз сучасного стану малого і середнього бізнесу в системі економічного розвитку.....	37
2.2. Особливості державної підтримки малого і середнього бізнесу в умовах війни.....	49
2.3. Вплив пандемії COVID-19 та воєнного стану на бізнес-середовище України.....	54
Висновки до розділу 2.....	61

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	63
3.1. Імплементация зарубіжного досвіду державної підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу в публічне управління.....	63
3.2. Дослідження проблемних аспектів підтримки малого і середнього бізнесу в системі публічного регулювання економіки.....	73
3.3. Напрями удосконалення підтримки малого і середнього бізнесу на державному, регіональному та локальному рівнях.....	79
Висновки до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	92

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Актуальність теми дипломної роботи «Публічне регулювання системи підтримки малого та середнього бізнесу» полягає у важливості ролі малого та середнього бізнесу (МСБ) як основи економічного розвитку та соціальної стабільності в Україні.

По-перше, малий та середній бізнес є ключовим рушієм економіки, що забезпечує значну частину ВВП країни, створює робочі місця та підтримує конкуренцію на ринку.

По-друге, розвиток малого бізнесу сприяє зменшенню рівня безробіття, активізує підприємницьку ініціативу населення, особливо у регіонах, та допомагає підвищити рівень життя громадян.

По-третє, в Україні, як і в інших країнах світу, МСБ стикається з викликами: обмежений доступ до фінансування, бюрократичні перепони, недостатня інфраструктура та підтримка інновацій. Тому ефективне публічне регулювання стає критично важливим для створення сприятливого середовища.

По-четверте, у контексті глобальних економічних криз, пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні, малий і середній бізнес є найбільш вразливим сектором. Підтримка з боку держави дозволяє зберегти стабільність та конкурентоспроможність МСБ.

По-п'яте, дослідження публічного регулювання системи підтримки МСБ є актуальним через можливість впровадження кращих світових практик (наприклад, програми ЄС, США та Азії), які можуть допомогти модернізувати національну політику.

По-шосте, підтримка та розвиток малого та середнього бізнесу закладені у стратегічних документах України, зокрема в програмах економічного відновлення та інтеграції до Європейського Союзу.

По-сьоме, МСБ є основою інноваційних рішень, стартапів та цифрової трансформації, тому їх підтримка сприяє технологічному прогресу.

Таким чином, тема дипломної роботи є актуальною не лише для наукового дослідження, а й для практичного застосування, оскільки розробка дієвих механізмів публічного регулювання дозволить створити умови для сталого розвитку малого та середнього бізнесу, що є основою економічного зростання України.

Стан наукової розробленості теми. Теоретичні і методичні засади малого та середнього бізнесу, формування ефективних механізмів підтримки та інші питання розглянуто в працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: В.Бочаров, І.Бланк, Ю.Багатін, В.Гриньова, М.Денисенко, М.Йохна, Л.Карпенко, Н.Крейнина, В.Коюда, Т.Лепейко, П.Микитюк, П.Пашко, Б.Сені, В.Стадник, Д.Стеченко, Н.Хрущ, Д.Черваньова, В.Швандар та інші.

Проблеми державного регулювання малого та середнього підприємництва досліджені у працях Г.Поліщук, Т.Томнюк, О.Чемерис, Г.Чередніченко та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження особливостей публічного регулювання системи підтримки малого та середнього бізнесу.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- дослідити засади публічної політики розвитку малого і середнього бізнесу в Україні;
- визначити зміст і завдання державної підтримки розвитку малого і середнього бізнесу;
- проаналізувати державні програми підтримки суб'єктів підприємництва;
- дослідити сучасний стан розвитку малого і середнього бізнесу в системі економічного розвитку;

- визначити особливості державної підтримки малого і середнього бізнесу в умовах війни;
- проаналізувати вплив пандемії COVID-19 та воєнного стану на бізнес-середовище України;
- дослідити зарубіжний досвід державної підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу;
- дослідити проблемні питання підтримки малого і середнього бізнесу в системі публічного регулювання економіки;
- навести напрями удосконалення підтримки малого та середнього бізнесу, імплементуючи зарубіжний досвід.

Об'єктом дослідження є система державного управління та регулювання заходів підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ), спрямована на створення сприятливих умов для його розвитку, функціонування та зростання.

Предметом дослідження є публічне регулювання системи підтримки малого та середнього бізнесу.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження дипломної роботи на тему «Публічне регулювання системи підтримки малого та середнього бізнесу» є сукупність теоретичних і емпіричних методів, які забезпечують комплексний та системний підхід до аналізу проблеми.

Аналіз і синтез - для розгляду структурних елементів системи публічного регулювання та їх взаємозв'язку.

Індукція і дедукція - для узагальнення даних та виявлення закономірностей розвитку державної підтримки МСБ.

Абстрагування - для виокремлення ключових аспектів державного регулювання та підтримки малого й середнього бізнесу.

Системний підхід - для дослідження публічного регулювання як єдиної взаємодіючої системи.

Порівняльний метод - для аналізу міжнародного досвіду підтримки МСБ та можливостей його адаптації в Україні.

Статистичний аналіз - для оцінки ефективності існуючих програм підтримки МСБ на основі кількісних показників.

Економічний аналіз - для дослідження економічного впливу державних програм підтримки на розвиток малого й середнього бізнесу.

Метод моделювання - для розробки рекомендацій та прогнозування ефективності впровадження нових механізмів підтримки.

Наукова новизна одержаних результатів:

Наукова новизна полягає у поглибленні теоретико-методологічних основ і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення публічного регулювання системи підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ). Зокрема:

- уточнено та розширено поняття публічного регулювання системи підтримки МСБ з урахуванням сучасних економічних реалій України;
- систематизовано ключові проблеми та бар'єри, що стримують ефективний розвиток малого та середнього бізнесу в Україні;
- розроблено модель ефективного державного регулювання, яка передбачає механізми взаємодії держави, бізнесу та міжнародних інституцій для стимулювання МСБ;
- запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності державних програм підтримки МСБ з урахуванням соціально-економічних показників;
- проаналізовано міжнародний досвід (ЄС, США, Азії) та сформульовано пропозиції щодо його адаптації до українських умов;
- обґрунтовано необхідність цифровізації регулювання підтримки МСБ для зменшення бюрократичного тиску, прозорості та доступності державних програм.
- досліджено функціональність і доступність цифрових платформ, як інструменту швидкої адаптації до змін в умовах війни, що дозволяє оперативно

вносити зміни в програми допомоги, швидко реагувати на потреби МСБ та надавати ресурси в короткі терміни.

Практичне значення одержаних результатів:

Результати дослідження мають важливе практичне значення для державних органів влади, місцевого самоврядування, підприємців та інституцій підтримки бізнесу:

- для державних органів влади: розроблені рекомендації можуть бути використані для вдосконалення програм підтримки МСБ на національному та регіональному рівнях; запропонована модель публічного регулювання сприятиме ефективному використанню бюджетних коштів та ресурсів для підтримки підприємництва;
- для місцевого самоврядування: використання результатів дослідження допоможе адаптувати програми підтримки МСБ до потреб конкретних регіонів, стимулюючи локальний економічний розвиток;
- для підприємців: узагальнені дані про державні та міжнародні механізми підтримки допоможуть малим та середнім підприємствам отримати доступ до фінансування, консультацій та інфраструктури; рекомендації щодо цифровізації спростять процес взаємодії бізнесу з державними структурами;
- для освітніх та наукових установ: матеріали дослідження можуть використовуватись для підготовки студентів, аналітиків, державних службовців у сфері державного регулювання економіки;
- для міжнародних організацій та донорів: результати роботи сприятимуть більш ефективній інтеграції міжнародного досвіду у національну політику підтримки МСБ.

Таким чином, практичне значення дипломної роботи полягає у можливості застосування одержаних результатів для вдосконалення публічної політики, підвищення ефективності державної підтримки та розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.

Апробація результатів. Основні аспекти кваліфікаційної роботи були представлені 03 грудня 2024 року, в м.Рівне в рамках роботи платформи «Діалог влади та бізнесу», ініційованої Президентом України В.ЗЕЛЕНСЬКИМ.

Передбачений платформою новий формат системного та конструктивного діалогу влади і бізнесу на регіональному рівні дозволяє оперативно реагувати на запити підприємців та забезпечити їх належну підтримку, що критично важливо в умовах війни.

Складовими цього процесу є регулярні зустрічі підприємців із представниками місцевої влади, а також виїзні зустрічі безпосередньо в районах та громадах області.

Публікації. За підсумками організованої 03.12.2024 року зустрічі з бізнесом в рамках роботи платформи «Діалог влади та бізнесу» та представлених на ній напрацювань, підготовлено статтю, яка надіслана для публікації до друкованого журналу «Наукові інновації та передові технології», Серія «Економіка», та наразі проходить рецензування.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі змісту, вступу, основної частини, що складається з трьох розділів та дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Загальний обсяг роботи – 101 сторінки, обсяг основного тексту – 90 сторінки, список використаних джерел (86 найменувань).

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

1.1. Теоретичні засади публічної політики розвитку малого і середнього бізнесу в Україні

Публічна політика розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ) в Україні є важливим напрямком економічної політики країни в цілому, оскільки цей сектор відіграє вирішальну роль у формуванні конкурентоспроможного середовища, створенні робочих місць, підвищенні рівня життя та стимулюванні інновацій. Малі та середні підприємства, а також фізичні особи-підприємці (ФОПи), виконують соціальну функцію, забезпечуючи населення робочими місцями та професійним навчанням.

Малий бізнес швидко адаптується до змін ринку, швидко реагує на попит і пропонує унікальні продукти та послуги, що робить його гнучким і прибутковим. Малі та середні підприємства, а також індивідуальні підприємці створюють нові робочі місця та є альтернативою найманій праці. Їх розвиток важливий для формування середнього класу в суспільстві [1, с. 848].

Станом на 01.01.2024 МСБ складає понад 99 відс. усіх підприємств в Україні і забезпечує близько 60 відс. робочих місць, але його частка у ВВП країни залишається низькою — близько 20-25 відс., що вказує на значний невикористаний потенціал.

Малі та середні підприємства мають чисельну перевагу в усіх розвинутих країнах. У США та країнах ЄС до цієї категорії входять не тільки малі, але й середні підприємства з кількістю працівників до 500 осіб [2, с. 96].

Ці підприємства займають важливу роль у ринковій економіці, надаючи не лише свободу вибору та додаткові робочі місця, а й забезпечуючи швидко

ВИСНОВКИ

Отже, можна зробити такі висновки:

1. Малий та середній бізнес є однією з основних рушійних сил економічного розвитку України. Він виступає ініціатором впровадження інновацій, сприяє зниженню рівня безробіття та розвитку здорової ринкової конкуренції. Однак без належної державної підтримки подальший розвиток цих підприємств неможливий. Під час аналізу розвитку малого та середнього бізнесу було виявлено низку проблем, що ускладнюють їхню діяльність, зокрема труднощі на етапі започаткування бізнесу, пошуку фінансування, реалізації товарів та послуг, а також негативний вплив суспільно-політичної та економічної ситуації в Україні і форс-мажорних обставин.
2. Суб'єкти малого та середнього підприємництва є важливою ланкою національної економіки. Для їх стабільного розвитку і функціонування необхідна ефективна державна підтримка. В Україні ця підтримка включає створення державними органами відповідних економічних, правових, соціальних та організаційних умов для розвитку бізнесу, а також надання різних стимулів та заохочень.
3. На сьогодні в Україні існує широкий спектр інструментів державної підтримки для малого та середнього бізнесу.
4. У період повномасштабної війни політика держави була спрямована на активну підтримку малого та середнього бізнесу через податкові пільги, субсидовані кредити, грантові програми тощо.
5. Доцільність подальших кроків щодо створення сприятливих умов для відновлення і розвитку малого та середнього бізнесу підтверджується їх здатністю функціонувати в надзвичайно складних умовах і виконувати важливі соціально-економічні функції. Сьогодні розвиток бізнесу в значній мірі залежить від ефективності державних рішень. Завдання уряду - оперативно реагувати на

зміни в середовищі, вибирати ефективні інструменти і методи контролю, а також надавати підтримку у подоланні викликів та труднощів, з якими стикається малий і середній бізнес. Це сприятиме його стабільному функціонуванню, зміцненню економіки в умовах війни і закладе основу для майбутнього економічного зростання України.

6. Підтримка малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану є не тільки економічною необхідністю, а й важливим інструментом для забезпечення соціальної стабільності та відновлення національної економіки. Дослідження цієї теми дозволяє глибше зрозуміти, як уряди, міжнародні організації та самі підприємці можуть співпрацювати для збереження та розвитку бізнесу в екстремальних умовах.

7. Через карантинні обмеження та військові дії близько половини компаній змушені були призупинити свою діяльність, а 6 відс. - повністю закрити бізнес. Ці підприємці були змушені звільнити до 50 відс. своїх працівників, а третина власників МСП відзначили, що їхні доходи впали вдвічі.

8. Досвід інших країн і його застосування мають важливе значення для України, особливо в контексті розробки довгострокової стратегії розвитку та підтримки малого та середнього бізнесу.

9. Малий бізнес займає важливу частину ринку економічно розвинених країн і є ключовим елементом у розвитку національних економік. Як показує міжнародний досвід, для стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні необхідно впровадити державні програми, орієнтовані на надання консультаційної допомоги та кредитної підтримки підприємцям.

10. Розвиток малого підприємництва в Україні на сьогоднішній день є складним і багатограним процесом. Це пов'язано з не найкращою економічною ситуацією в країні. Мале підприємництво є важливою ланкою економічної системи, що сприяє її подальшому розвитку. Вивчення цього сектора дозволило

виявити як сильні, так і слабкі сторони. На жаль, цей сегмент економіки стикається з більшою кількістю загроз, ніж можливостей.

11. Однією з найбільших проблем є труднощі в залученні фінансування для масштабних проектів. Крім того, глобальним фактором, що стримує розвиток малого бізнесу та всієї економіки країни, є повномасштабне вторгнення росії. Це принесло значні економічні втрати, наслідки яких будуть відчутні ще протягом тривалого часу. До 2022 року на національну економіку значно вплинула пандемія COVID-19, однак її наслідки не були настільки серйозними, як наслідки війни.

12. Аналізуючи основні проблеми розвитку малого підприємництва в Україні, можна зробити висновок, що наукові прогнози щодо позитивної динаміки виявилися не здійсненими. Окрім традиційних «класичних» проблем, за останні роки з'явилися нові об'єктивні труднощі, спричинені зовнішніми факторами, на які держава не має прямого впливу.

13. Розроблена таблиця в розділі 3.3 дипломної роботи наочно ілюструє ключові напрямки, які є важливими для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Малий бізнес зосереджений на стартових можливостях, доступі до ресурсів і простоті ведення операцій, тоді як середній бізнес орієнтований на масштабування, інновації та вихід на міжнародні ринки.

14. Зазначені інструменти підтримки бізнесу можуть застосовуватись на всіх рівнях управління - державному, регіональному та місцевому. Водночас особлива роль належить взаємодії підприємств з місцевими громадами, де безпосередньо розташовані бізнес-об'єкти та ресурси, такі як земля та людський капітал.

15. Уряд, місцеві органи влади та різні відомства розробляють і впроваджують програми підтримки підприємців в умовах кризи. До найбільш важливих заходів, які зараз необхідні малим і середнім підприємцям, відносяться: обмеження перевірок і ослаблення контролю над бізнесом; відстрочка або

розстрочка податків і внесків на ЄСВ; мораторій на банкрутство; регуляторна підтримка; надання безоплатної фінансової допомоги тощо.

1. Гайдаровський О. М., Сімон А. П. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. "Молодий вчений". 2012. № 3 (43). С. 830-831.
2. Зінько А. А., Чудовий В. О., Пилипенко О. С. Управління підприємствами на підприємстві: монографія. Львів: Юго-Восток. Листопада 2004. 277 с.
3. Пилипенко А. В. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. Фінанси України. 1998. № 14. С. 75-81.
4. Базиліс М. М. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні. Актуальні проблеми економіки. Науковий електронний журнал. 2009. № 10. URL: <http://economy.nayka.com.ua>
5. Скрипаківська О. В. Державна підтримка малого бізнесу в Україні. Інформ. посібник. Проблеми кредитування малого та середнього бізнесу в Україні. Львів, 2001. № 4. С. 25-37.
6. Крижанівський В. Регіональний маркетинг. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2004. 100 с.
7. Басішвілі В. А. Створення малого та середнього бізнесу в Україні. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2004. 100 с.
8. Пилипенко О. С., Гайдаровський О. В. Державна підтримка малого бізнесу в Україні. ЕКОНОМІКА: реалії часу. 2012. № 1 (34). С. 10-15.